

Dünya Tarihinde Bir Dönüm Noktası

ATEİZMİN ÇÖKÜŞÜ

HARUN YAHYA

İnsanlık tarihinde önemli dönüm noktaları vardır. Şu anda bu dönüm noktalarından birinde yer alıyoruz. Kimileri bunu globalleşme veya "bilgi çağı"nın başlangıcı olarak yorumluyor. Bu tespitler doğru, ancak bunlardan daha da önemli bir olgu var. Kimileri henüz bunun idrakinde olmasa da, son 20-25 yıldır bilim ve felsefe alanında çok büyük bir gelişme yaşanıyor: 19. yüzyıldan bu yana bilim ve düşünce dünyasında etkin olan ateizm, önlenemez bir şekilde çöküyor.

Ateizm, yani Allah'ın varlığını inkar düşüncesi, eski çağlardan beri var oldu. Ancak bu fikrin asıl yükselişi, 18. yüzyıl Avrupası'ndaki bazı din karşıtı düşünürlerin felfeselerinin yayılmasıyla ve siyasi sonuçlar vermesiyle başladı. Diderot, Baron d'Holbach gibi materyalistler, evrenin sonsuzdan beri var olan bir madde yığını olduğunu ve madde dışında bir varlık alemi bulunmadığını öne sürdüler. 19. yüzyılda ateizm daha da yaygınlaştı. Feuerbach, Marx, Engels, Nietzsche, Durkheim, Freud gibi düşünürler, ateist düşünceyi farklı bilim ve felsefe alanlarına uyguladılar.

Ateizme en büyük desteği sağlayan kişi ise, yaratılışı reddeden ve buna karşı evrim teorisini öne süren Charles Darwin oldu. Darwinizm, ateistlerin asırlardır cevap veremedikleri "canlılar ve insan nasıl var oldu" sorusuna, sözde bilimsel bir cevap getirdi. Doğanın içinde, cansız maddeyi canlandıran ve sonra da ondan milyonlarca farklı canlı türü türeten bir mekanizma olduğunu iddia etti ve pek çok kişiyi bu yanılgıya inandırdı.

19. yüzyılın sonlarında, ateistler, kendilerince her şeyi açıkladığını sandıkları bir "dünya görüşü" oluşturmuşlardı: Evrenin yaratıldığını inkar ediyor, buna karşı "evren sonsuzdan beri vardır, başlangıcı yoktur" diyorlardı.

Evrendeki düzen ve dengenin tesadüflerin sonucu olduğunu ileri sürüyor, kainatta hiçbir amaç bulunmadığını iddia ediyorlardı. Canlıların ve insanın nasıl var olduğu sorusunun Darwinizm tarafından açıklandığını sanıyorlardı.

Tarih ve sosyolojinin Marx ve Durkheim, psikolojinin ise Freud tarafından ateist temellerde açıklandığını zannediyorlardı. Oysa bu görüşlerin her biri, 20. yüzyıldaki bilimsel, siyasi ve toplumsal gelişmelerle yıkıldı. Astronomiden biyolojiye, psikolojiden toplumsal ahlaka kadar pek çok farklı alandaki bulgu, tespit ve sonuçlar, ateizmin tüm varsayımlarını temelinden çöktürdü.

Amerikalı yazar Patrick Glynn, 1997'de yayınlanan *God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World* (Allah'ın Delilleri, Sekülerizm Sonrası Dünyada Akıl ve İnancın Uzlaşması) isimli kitabında, bu konuda şu yorumu yapar:

Geçen iki onyılin araştırmaları, daha önceki neslin seküler ve ateist düşünürlerinin Allah hakkındaki tüm varsayımlarını ve öngörülerini tersine çevirmiştir. (Söz konusu) Modern düşünürler, bilimin evrenin daha da mekanik ve rastlantısal olduğunu ortaya çıkaracağını sanmışlar; aksine bilim, evrende akıl almaz derecede geniş bir "büyük tasarım" olduğunu gösteren hiç beklenmedik hassas düzenin boyutlarını keşfetmiştir. Modern psikologlar dinin bir nevroz olarak tanımlanıp terk edileceğini öngörmüşler, aksine dini inançların temel zihin sağlığının çok hayati bir parçası olduğu ampirik (bulgusal) olarak ortaya çıkmıştır...

Bunu az sayıda kişi fark etmiş gibi görünüyor, ama şu açık bir gerçektir: Bilim ve inanç arasında geçen bir asırlık büyük tartışmanın ardından, şu anda konular tamamen alt-üst olmuş durumda. Darwin'in ardından, Huxley ve Russell gibi ateistler ve agnostikler, hayatın tamamen rastlantısal ve evrenin de radikal biçimde amaçsız olduğunu gösteren... bir teze dayanabiliyorlardı. Çok sayıda bilim adamı ve entelektüel hala bu görüşe tutunmaya devam etmektedir. Ama bunu savunmak için giderek daha da mantıksız uçlara savrulmaktadırlar. Günümüzde somut deliller, çok güçlü bir şekilde, Allah inancı yönünde işaret vermektedir. (1)

Bu yazıda, farklı bilim dallarının bu yönde ortaya koydukları sonuçları kısaca analiz edecek ve önümüzdeki "ateizm sonrası" dönemin insanlığa neler getireceğini inceleyeceğiz.

Kozmoloji: Sonsuz Evren Kavramının Çöküşü ve Yaratılışın Keşfedilmesi

20. yüzyıl biliminin ateizme vurduğu ilk büyük darbe, kozmoloji alanında oldu. "Sonsuzdan beri var olan evren" inancı yıkıldı ve evrenin bir başlangıcı olduğu, bir başka ifadeyle yoktan yaratıldığı bilimsel delillerle ortaya çıktı.

Söz konusu "sonsuzdan beri var olan evren" fikri, Batı dünyasına materyalist felsefe ile birlikte girmişti. Eski Yunan'da gelişen bu felsefe, maddeden başka bir varlık olmadığını savunuyor, evrenin sonsuzdan gelip sonsuza gittiğini öne sürüyordu. Materyalizm, Ortaçağ'da Kilise'nin hakim olduğu dönemde rafa kaldırılmıştı. Ama Yeni Çağ'da Batılı bilim ve fikir adamlarının yeniden Eski Yunan kaynaklarına merak sarmaları ile birlikte, materyalizm de yeniden kabul görmeye başladı.

Materyalist evren anlayışını Yeni Çağ'da ilk kez savunan kişi ise (felsefi anlamda materyalist olmamasına rağmen) ünlü Alman düşünür Immanuel Kant oldu. Kant, evrenin sonsuzdan beri var olduğunu ve bu sonsuzluk içinde her olasılığın mümkün sayılması gerektiğini öne sürdü. 19. yüzyıla gelindiğinde ise, evrenin bir başlangıcı, yani yaratılış anı olmadığı şeklindeki iddia, geniş bir kabul görür hale gelmişti. Karl Marx, Friedrich Engels gibi diyalektik materyalistlerin şiddetle sahiplendikleri bu iddia, 20. yüzyıla da taşındı.

Immanuel Kant: Kainatın bir başlangıç ya da sonunun olmadığını savunmuştu ancak bu savında tamamen hatalıydı.

Bu fikir, her zaman için ateizmle içiçe oldu. Çünkü evrenin bir başlangıcı olması, onu Allah'ın yarattığı anlamına geliyordu ve buna karşı çıkmamanın tek yolu da, hiçbir bilimsel dayanağı olmadığı halde, "evren sonsuzdan beri vardır" iddiasını öne sürmektir. Bu iddiayı ısrarla sahiplenenden biri, 20. yüzyılın ilk yarısında yazdığı kitaplarla materyalizmin ve Marksizm'in ünlü bir savunucusu haline gelen Georges Politzer idi. Politzer, *Felsefenin Başlangıç İlkeleri* adlı kitabında, "sonsuz evren" modelinin geçerliliğine güvenerek yaratılışa şöyle karşı çıkıyordu:

Evren yaratılmış bir şey değildir. Eğer yaratılmış olsaydı, o takdirde, evrenin Tanrı tarafından belli bir anda yaratılmış olması ve evrenin yoktan varedilmiş olması gerekirdi. Yaratılışı kabul edebilmek için, her şeyden önce, evrenin var olmadığı bir anın varlığını, sonra da, hiçlikten (yokluktan) bir şeyin çıkmış olduğunu kabul etmek gerekir. Bu ise bilimin kabul edemeyeceği bir şeydir. (2)

Politzer, yaratılışa karşı sonsuz evren fikrini savunurken, bilimin kendi tarafında olduğunu sanıyordu. Oysa bilim, çok geçmeden, Politzer'in "eğer öyle olsa, bir Yaratıcı olduğunu kabul etmek gerekir" derken belirttiği gerçeği, yani evrenin bir başlangıcı olduğu gerçeğini ispatladı.

Bu ispat, 20. yüzyıl astronomisinin belki de en önemli kavramı olan Big Bang (Büyük Patlama) teorisinden geldi.

Big Bang teorisine bir dizi keşif sonunda varıldı. Amerikalı astronom Edwin Hubble, 1929 yılında, evrendeki galaksilerin birbirlerinden sürekli olarak uzaklaştıklarını ve dolayısıyla evrenin genişlemekte olduğunu fark etti. Genişleyen bir evrenin içinde zamanda geri gidildiği takdirde, tüm evrenin tek bir noktadan başladığı sonucu ortaya çıkıyordu. Hubble'in buluşunu yorumlayan astronomlar, bu "tek nokta"nın sonsuz bir çekim gücü ve sıfır hacme sahip "metafizik" bir durum olduğu gerçeğiyle karşılaştılar. Madde ve zaman, bu hacimsiz noktanın dışarıya doğru "patlamasıyla" ortaya çıkmıştı. Bir başka deyişle, evren yoktan yaratılmıştı.

Bir taraftan da materyalist felsefeye ve bu felsefenin temelindeki "sonsuz evren" fikrine bağlı kalmaya kararlı olan astronomlar, Big Bang'e karşı direnmeye ve sonsuz evren fikrini ayakta tutmaya çalıştılar. Bu çabanın nedeni, önde gelen materyalist fizikçilerden Arthur Eddington'ın "felsefi olarak doğanın şu anki düzeninin birdenbire başlamış olduğu düşüncesi beni rahatsız etmektedir" sözünden anlaşıyordu. (3) Ancak Big Bang, materyalistleri "rahatsız etmesine" rağmen, somut bilimsel bulgularla desteklenmeye devam etti. Arno Penzias ve Robert Wilson adlı iki bilim adamı 1960'lı yıllarda yaptıkları gözlemlerle, bu patlamanın radyoaktif kalıntılarını (kozmetik fon radyasyonunu) tespit ettiler. Aynı gerçek 1990'larda COBE (Kozmik Fon Tarayıcısı) adlı uydu tarafından doğrulandı.

Tüm gerçekler karşısında ateistler köşeye sıkışmış durumdadırlar. *Atheistic Humanism* (Ateistik Hümanizm) kitabının yazarı, Reading Üniversitesi'nden ateist felsefe profesörü Anthony Flew, ilginç bir itirafta bulunur:

İtiraflarda bulunmanın insan ruhuna iyi geldiğini söylerler. Ben de bir itirafta bulunacağım: **Big Bang modeli, bir ateist açısından oldukça sıkıntı vericidir.** Çünkü bilim, dini kaynaklar tarafından savunulan bir iddiayı ispat etmiştir: Evrenin bir başlangıcı olduğu iddiasını. Ben hala ateizme inanıyorum, ama bunu Big Bang karşısında savunmanın pek kolay ve rahat bir durum olmadığını itiraf etmeliyim. (4)

John Maddox: Big Bang konusundaki kehaneti tamamen geçersizdir.

Big Bang'e yönelik bu ateist tepkinin bir örneği, materyalist bilim dergilerinin en ünlülerinden biri olan *Nature*'in editörü John Maddox'un 1989 yılında yazdığı bir makalede ifade edilmiştir. Maddox, "**Kahrolsun Big Bang**" (Down with the Big Bang) başlığıyla yazdığı makalede "Big Bang'in felsefi olarak kabul edilemez olduğunu" çünkü "**Big Bang ile birlikte teologların yaratılış fikrine güçlü bir destek bulduklarını**" belirtmiş ve "Big Bang önümüzdeki on yılı çıkaramayacağı" kehanetinde bulunmuştur. (5) Oysa Maddox'un bu ümit dolu beklentisine rağmen, Big Bang o günden bu yana çok daha güçlenmiş, evrenin yaratılışını ispatlayan daha pek çok bulgu elde edilmiştir.

Bazı materyalistler ise bu konuda nispeten daha mantıklı davranmaktadırlar. Örneğin İngiliz materyalist fizikçi H. P. Lipson, yaratılışın bilimsel bir gerçek olduğunu "istemeden de olsa" şöyle kabul eder:

Bence, bu noktadan daha da ileri gitmek ve **tek kabul edilebilir açıklamanın yaratılış olduğunu onaylamak zorundayız.** Bunun ben dahil çoğu fizikçi için son derece zor olduğunun farkındayım, ama eğer deneysel kanıtlar bir teoriyi destekliyorsa, bu teoriyi sırf hoşumuza gitmediği için reddetmemeliyiz. (6)

Sonuçta modern astronominin ulaştığı gerçek şudur: Madde ve zaman, her ikisinden de bağımsız olan, sonsuz güç sahibi bir Yaratıcı tarafından var edilmiştir. İçinde yaşadığımız evreni var eden sonsuz güç, bilgi ve akıl sahibi olan Allah'tır.

Fizik ve Astronomi: Rastlantısal Evren Düşüncesinin Çöküşü ve "İnsani İlke"nin Keşfi

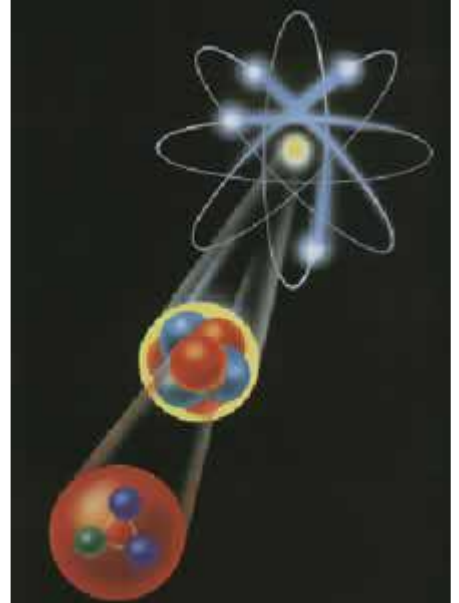
20. yüzyıldaki astronomik buluşların çökerttiği ikinci bir ateist dogma ise, "rastlantısal evren" iddiasıdır. Evrendeki maddelerin, gök cisimlerinin, bunlar arasındaki ilişkileri belirleyen kanunların herhangi bir amaca yönelik olmayan, tesadüfen belirlenmiş oldukları düşüncesi, çok çarpıcı bir biçimde yıkılmıştır.

Bilim adamları ilk kez 1970'li yıllardan itibaren, evrendeki tüm fiziksel dengelerin insan yaşamı için çok hassas bir biçimde ayarlandığı gerçeğini fark etmeye başladılar. Araştırmalar derinleştirildikçe, evrendeki fizik, kimya ve biyoloji kanunlarının; yerçekimi, elektromanyetizma gibi temel kuvvetlerin; atomların ve elementlerin yapılarının tümünün insanın yaşamı için tam olmaları gereken şekilde düzenlendikleri birer birer bulundu. Batılı bilim adamları bugün bu olağanüstü tasarıma "**İnsani İlke**" (**Anthropic Principle**) adını vermektedirler. Yani evrendeki her ayrıntı, insan yaşamını gözetten bir amaçla tasarlanmıştır.

İnsani ilkenin en temel bazı örneklerini şöyle özetleyebiliriz:

● Evrenin ilk genişleme hızı (Big Bang'in patlama şiddeti) tam olması gerektiği ölçüde olmuştur. Bilim adamları, eğer ilk patlama hızı milyar kere milyarda bir bile farklı olsa, o durumda maddenin ya tekrar içine çökmüş veya tamamen dağılmış olacağını hesaplamaktadırlar. Bir diğer deyişle, daha evrenin ilk anında, milyar kere milyarda birlik bir isabet vardır.

● Evrendeki mevcut dört fiziksel kuvvet (yerçekimi, zayıf nükleer kuvvet, güçlü nükleer kuvvet ve elektromanyetik kuvvet), düzenli bir evren ortaya çıkması, elementlerin ve dolayısıyla yaşamın var olabilmesi için tam olmaları gereken değerlerdedirler. Bu kuvvetlerdeki çok küçük oynamalar (örneğin 10^{39} 'da 1 veya 10^{28} 'de 1 gibi, yani kaba bir hesaplama milyar kere milyar kere milyar kere milyarda 1'lik farklar), evrenin sadece bir radyasyondan ibaret olmasına veya hidrojen dışında hiçbir elementin var olmamasına sebep olabilirdi.

Bilimadamları atomun daha derinlerine indiklerinde, içinin hayret verici şekilde "boş" olduğunu farkettiler.

☉Güneş'in ideal büyüklüğü, Dünya'nın güneşe olan ideal uzaklığı, suyun benzersiz fiziksel ve kimyasal özellikleri, Güneş ışınlarının tam yaşam için gerekli dalga boyunda oluşu, Dünya atmosferinin solunum için en ideal orandaki gazları içermesi, Dünya'nın manyetik alanının, yeryüzü şekillerinin tam insan yaşamına uygun biçimde olması gibi daha pek çok "hassas ayar" vardır. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. [Harun Yahya, Evrenin Yaratılışı](#), İstanbul, 1999)

Bu hassas ayar kavramı, bugün astrofiziğin en çarpıcı bulgularından biri durumundadır. Evrendeki hangi fiziksel kural, hangi değişken incelense, bunların insan yaşamına en ideal ortamı sağlayacak çok özel değerlere sahip olduğu görülür. Ünlü astronom Paul Davies, bunun sonucunu The Cosmic Blueprint (Kozmik Plan) adlı kitabının son paragrafında "bir tasarım olduğu düşüncesi, ezici biçimde üstün gelmektedir" diye açıklar. (7)

Astrofizikçi W. Press ise *Nature* dergisindeki bir makalesinde, "**evrende, akıllı yaşamın gelişmesini destekleyen büyük bir tasarım bulunmaktadır**" demektedir. (8)

İşin ilginç yanı, söz konusu bulguları ortaya çıkaran bilim adamlarının çok büyük bölümünün, aslında bu sonuca varmayı pek de istemeyen materyalist bakış açısına sahip olan bilim adamları oluşudur. Bilim yaparken Allah'ın varlığına delil aramak gibi bir niyetle hareket etmemişlerdir. Ama hepsi, belki de çoğu bunu hiç istemediği halde, evrenin ancak olağanüstü bir tasarımla açıklanabileceği sonucuna varmışlardır.

Amerikalı astronom George Greenstein, *The Symbiotic Universe* (Simbiyotik Evren) adlı kitabında bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Bu, (fizik kanunlarının yaşam için özel olarak tasarlanmış oluşu) nasıl mümkün olabildi?... Kanıtları inceledikçe, ısrarla önemli bir gerçekle karşı karşıya geliyoruz; **bir doğa üstü Akıl devreye girmiştir**. Yoksa acaba bir anda, hiç de o niyeti taşımamamıza rağmen, İlahi bir Varlık'ın var olduğuna dair bilimsel delillerle mi yüzyüze geliyoruz? (9)

Bir ateist olan Greenstein "acaba" diye başlayan sorusuyla, gördüğü apaçık gerçeği anlamazlıktan gelmeye çalışmaktadır. Ama konuya ön yargısız yaklaşan pek çok bilim adamı, evrenin insan yaşamı için özel olarak yaratıldığını kabul etmektedir.

Materyalizm ise, artık bilimin sınırları dışına itilmiş batıl bir inanç olarak yaşamaktadır. Amerikalı genetikçi Robert Griffiths, bu gerçeği, "kendisiyle tartışmak için bir ateist aradığımda, (üniversitedeki) felsefe bölümüne gidiyorum. Ama fizik bölümünden pek öyle kimse çıkmıyor artık" sözleriyle ifade etmektedir.

Ünlü moleküler biyolog Michael Denton ise, fizik, kimya ve biyoloji kanunlarının insan yaşamı için şaşırtıcı derecede "en ideal" ölçülerde olduğunu incelediği *Nature's Destiny: How the Laws of Biology Reveal Purpose in the Universe* (Doğanın Kaderi: Biyoloji Kanunları Evrendeki Amacı Nasıl Gösteriyor) adlı 1998 basımı kitabında şu yorumu yapmaktadır:

20. yüzyıl astronomisinde ortaya çıkan yeni tablo, geçmiş dört yüzyılda bilim çevrelerinde giderek yükselmiş olan varsayıma çok güçlü bir meydan okuma oluşturmaktadır. Bu, yaşamın kozmik tablo içinde tamamen rastlantısal ve önemsiz olduğu varsayımdır.... (10)

Kısacası, ateizmin belki de en temel dayanağı olan "rastlantısal evren" kavramı bugün çökmüş durumdadır. Bilim adamları açıkça "materyalizmin çöküşü"nden söz etmektedirler. (11)

Allah'ın Kuran'da, "**Biz gökyüzünü, yeryüzünü ve ikisi arasında bulunan şeyleri batıl olarak yaratmadık. Bu, inkâr edenlerin zannıdır...**" (Sad Suresi, 27) ayetiyle yanlışlığını açıkladığı zan, 1970'lerden bilim tarafından da çürütülmüştür.

Doğa Bilimleri: Darwinizm'in Çöküşü ve "Bilinçli Tasarım"ın Zaferi

Darwin: Teorisi artık bir çok bilimsel delil ile çürütülmüştür.

Başta da belirttiğimiz gibi 19. yüzyılda zirveye tırmanan ateizmin en önemli dayanağı, Darwin'in evrim teorisidir. Darwinizm, insanın ve tüm diğer canlıların kökeninin bilinçsiz doğa mekanizmaları olduğunu ileri sürmekle, ateistlere asırlardır aradıkları bir fırsatı sağlamıştır. Nitekim Darwin'in teorisi hemen devrin en koyu ateistleri tarafından benimsenmiş, Marx ve Engels başta olmak üzere, ateist düşünürler bu teoriyi felsefelerinin temeli olarak belirlemişlerdir. O devirden bu yana da Darwinizm ile ateizm arasındaki ilişki değişmeden devam etmektedir.

Ancak ateizmin bu en büyük dayanağı, aynı zamanda 20. yüzyıldaki bilimsel bulgulardan en büyük darbeyi alan dogmadır. Fosil bilimi, biyokimya, anatomi, genetik gibi farklı bilim dallarının ortaya koyduğu bulgular, evrim teorisini çok farklı yönlerden çürütmüştür. (Bkz. [Harun Yahya, Hayatın Gerçek Kökeni](#), İstanbul, 2000). Çeşitli kitap ve yazılarımızda çok daha detaylı incelediğimiz bu gerçeğin çok kısa bir özetini şöyle yapabiliriz:

● **Fosil Bilimi:** Darwin'in teorisi, canlı türlerinin hepsinin tek bir ortak atadan geldiği, çok uzun zaman içinde küçük ve aşamalı değişimlerle farklılaştıkları fikrine dayalıdır. Bunun kanıtlarının da fosillerde, yani canlıların katılaşmış kalıntılarında bulunacağını varsayar. Ancak 20. yüzyıl boyunca yürütülen fosil araştırmaları bunun tam aksi bir tablo ortaya çıkarmıştır. "Türler arası kademeli evrim" inancını kanıtlayacak tek bir "ara tür" fosili dahi bulunamamıştır. Dahası, bilinen tüm temel canlı grupları, fosil kayıtlarında aniden ortaya çıkmakta, kendilerinden önce herhangi bir "ataları" bulunduğu dair hiçbir iz bulunmamaktadır. Özellikle "**Kambriyen Patlaması**" olarak bilinen olgu çok ilginçtir. Bu erken jeolojik dönemde, hayvanlar aleminin 100'e yakın temel "filumu"nun tamamına yakını aniden belirmiştir. Vücut yapıları birbirlerinden tamamen farklı olan yumuşakçalar, omurgalılar, eklembacaklılar, derisidikenliler gibi çok farklı kategorilerdeki canlıların son derece kompleks organ ve sistemleriyle birlikte aniden ortaya çıkmaları, evrim teorisini geçersiz kılarak yaratılışı kanıtlamaktadır. Çünkü, evrimcilerin de kabul ettiği gibi, "aniden ortaya çıkış", doğaüstü bir müdahale, yani yaratılış anlamına gelir.

● **Biyolojik Gözlemler:** Darwin, teorisini ortaya atarken hayvan yetiştiricilerinin farklı köpek veya at cinsleri üretmeleri gibi örneklerle dayanmıştı. Bu canlılarda gözlenen değişimi tüm doğaya atfetmiş ve her canlının bu şekilde ortak bir atadan gelmiş olabileceğini savunmuştu. Ancak 19. yüzyılın yetersiz bilim düzeyi içinde ortaya atılan bu iddia da 20. yüzyıldaki bulgularla çürüdü. Farklı hayvan türleri üzerinde onyıllar boyu yapılan deney ve gözlemler, canlılardaki çeşitlenmenin hiçbir zaman için belirli bir genetik sınırın ötesine geçmediğini gösterdi. Bir başka deyişle, Darwin'in "Bir ayı cinsinin doğal seleksiyon yoluyla giderek daha fazla suda yaşamaya uygun özellikler elde etmesinde, giderek daha büyük ağızlara sahip olmasında ve sonunda bu canlının dev bir balınaya dönüşmesinde hiçbir zorluk göremiyorum" şeklinde örnekler verirken (12) aslında çok büyük bir cehalet sergilediği ortaya çıktı. Öte yandan gözlem ve deneyler, neo-Darwinizm'in bir "evrim mekanizması" olarak tanımladığı mutasyonların da canlılara hiçbir yeni genetik bilgi eklemeyişi ortaya koydu.

● **Hayatın Kökeni:** Darwin yeryüzündeki canlıların ortak bir atadan geldiklerini ileri sürmüş, ancak "ilk canlı" olarak nitelenebilecek bu ortak atanın nasıl var olduğu sorusundan hiç söz etmemişti. Bu konudaki tek tahmini, "küçük ılık bir göletin içinde" ilk canlı hücrenin kimyasal reaksiyonlar sonucunda oluşmuş olabileceğiydi. Ancak Darwinizm'in bu açığını kapatmak niyetiyle konuya eğilen evrimci biyokimyacılar, hayalkırıklığına uğradılar. Tüm gözlem ve deneyler, cansız maddenin içinden rastlantısal reaksiyonlarla canlı bir hücrenin doğmasının tek kelimeyle imkansız olduğunu gösterdi. İngiltere'nin Nobel ödüllü ateist bilim adamı Hoyle dahi, bunun bir hurda yığınının isabet eden kasırganın savurduğu parçalarla **tesadüfen bir Boeing 747 uçağının oluşması** kadar olanak dışı olduğunu açıkladı. (13)

● **Bilinçli Tasarım:** Bilim adamları hücreyi, hücreyi oluşturan moleküler parçaları, bunların vücut içindeki olağanüstü organizasyonunu, organlardaki hassas düzen ve planı inceledikçe, evrimcilerin ısrarla reddetmek istedikleri bir gerçeğin kanıtlarıyla yüzyüze geldiler: Canlılık, dünya üzerindeki başka hiçbir sistemde (örneğin teknoloji harikası makinalarda) bulunmayacak kadar kompleks tasarımlarla doluydu. Hiçbir kameranın kendisiyle boy ölçüşmeyeceği gözlerimiz; kuşların, uçuş teknolojisine ilham kaynağı olan kanatları; canlı hücresinin içiçe geçmiş karmaşık sistemleri; DNA'daki olağanüstü bilgi gibi sayılamayacak kadar çok "tasarım örneği", canlılığı kör rastlantıların ürünü sayan evrim teorisini çaresiz bıraktı.

Tüm bu gerçekler, 20. yüzyılın sonunda Darwinizm'i köşeye sıkıştırdı. Bugün başta ABD olmak üzere pek çok Batılı ülkede bilim adamları arasında "bilinçli tasarım" (intelligent design) teorisi yaygınlaşıyor. Bilinçli tasarım'ın savunucuları, Darwinizm'in bilim tarihinde büyük bir yanlış olduğunu ve "materyalist felsefenin zorla bilime empoze edilmesi"nin sonucunda doğduğunu anlatıyorlar. Bilimsel bulgular canlılarda "tasarım" bulunduğunu gösteriyor ve bu da yaratılışı kanıtlıyor. Kısacası bilim, Allah'ın tüm canlıları yarattığı gerçeğini bir kez daha tasdik ediyor...

Psikoloji: Freudizmin Çöküşü ve İnancın Kabulü

19. yüzyılda gelişen ateist dogmanın psikoloji alanındaki temsilcisi, Avusturyalı psikiyatrist Sigmund Freud idi. Freud, ruhun varlığını reddeden, insanın tüm ruhsal dünyasını cinsel ve benzeri dünyevi dürtülerle açıklamaya çalışan bir psikoloji teorisi ortaya attı. Freud'un en büyük saldırısı ise dine karşıydı. 1927'de yayınlanan *The Future of an Illusion* (Bir İlüzyonun Geleceği) adlı kitabında, dini inancın sözde bir tür akıl hastalığı (nevroz) olduğunu ileri sürüyor ve insanlığın ilerlemesiyle birlikte dini inançların tamamen ortadan kalkacağı iddiasında bulunuyordu. Dönemin ilkel bilimsel koşulları altında, gerekli araştırma ve incelemeler yapılmadan, okuma ve kıyas imkanı olmadan ortaya atılan bu iddia son derece mantık dışıdır. Kuşkusuz Freud da bugün varsayımını tekrar değerlendirme imkanına sahip olsa, öne sürdüğü bu kit iddianın mantıksızlığına kendisi de şaşırarak ve böyle bir öngörünün saçmalığını ilk kendisi eleştirecektir. Freud'dan sonra da psikoloji bilimi ateist bir temelde gelişti. Sadece Freud değil, 20. yüzyılda gelişen diğer psikoloji ekollerinin kurucuları da koyu birer ateistti: davranışçı ekolün kurucusu B. F. Skinner ya da rasyonel-duygusal terapisinin kurucusu olan Albert Ellis gibi. Sonuçta psikoloji dünyası ateizmin alanı haline geldi. 1972 yılında Amerikan Psikoloji Derneği üyeleri arasında yapılan bir araştırma, ülkedeki psikologların sadece % 1.1'inin dini inanç sahibi olduğunu gösteriyordu. (14)

Yakın zamanda yapılan çalışmalarda Freud'un özellikle din konusundaki fikirlerinin hatalı olduğunu gösterdi.

Ama psikologların çoğunun içine düştüğü bu büyük aldanış, bizzat yürüttükleri psikoloji araştırmaları tarafından çürütüldü. Öncelikle Freudizm'in temel varsayımlarının hemen hiçbir bilimsel dayanağı olmadığı ortaya çıktı. Dahası, dinin, Freud ve diğer bazı psikoloji teorisyenlerinin savunduğu gibi "akıl hastalığı" değil, aksine zihinsel sağlığın en temel ögesi olduğu anlaşıldı. Amerikalı yazar Patrick Glynn, bu önemli gelişmeleri şöyle özetler:

20. yüzyılın son çeyreği (Freud'un kurduğu) psikoanalitik vizyona hiç de uygun davranmadı. Bunun en dikkat çekici yönü ise, Freud'un din hakkındaki görüşlerinin tamamen yanlış çıkmasıydı. İronik bir biçimde, son 25 yılda psikoloji alanında yapılan araştırmalar, dini inancın, Freud'un ve müridlerinin iddia ettiği gibi bir tür nevroz veya nevroz kaynağı olmak bir yana, genel zihinsel sağlık ve mutluluğun en tutarlı öğelerinden biri olduğunu ortaya çıkardı. Üstüste yapılan pek çok araştırma, dini inanç ve ibadetlerle; intihar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, boşanma, depresyon ve hatta-ve belki de şaşırtıcı şekilde-evlilikteki cinsel tatmin gibi konulardaki sağlıklı davranışlar arasında güçlü bir ilişki olduğunu gösterdi. Kısacası, ampirik bilgiler, psikoterapi mesleğinin sözde "bilimsel" ortak kanısı ile tamamen ters düştü. (15)

Sonuçta, yine Patrick Glynn'in ifadesiyle "20. yüzyılın sonunda modern psikoloji, dinin yerini almak bir yana, dinle yeniden tanışmaya başladı" (16) ve "insanın zihinsel yaşamı hakkındaki salt seküler bir bakış açısının hem teorik hem de pratik düzeyde çöktüğü ortaya çıktı." (17)

Yani ateizm, psikoloji alanında da hezimete uğradı.

Tıp: Kalplerin Nasıl "Mutmain" Olduğunun Keşfi

Ateist varsayımların çöküşüne ilginç biçimde sahne olan bir diğer bilim dalı ise tıptır.

Amerikan Sağlık Araştırmaları Ulusal Merkezi'nden David B. Larson ve ekibi tarafından derlenen araştırma sonuçlarına göre; Amerikalılar arasında dindar ve inançsız kişiler arasında yapılan karşılaştırmalar çok ilginç sonuçlar vermiştir. Dindarların, dini yönü zayıf veya hiç olmayan kişilere göre; kalp hastalıklarına % 60 daha az yakalandıkları; intihar oranlarının % 100 daha düşük olduğu; tansiyon bozukluğuna çok daha düşük oranlarda yakalandıkları; sigara içenler arasında bu oranın 7'ye 1 olduğu gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. (18)

Seküler psikologlar genellikle buna benzer olguları "psikolojik etki" olarak açıklarlar. Bunun anlamı, inancın insanların moralini yükselttiği ve moralin de sağlığa katkı sağladığıdır. Bu açıklamanın haklı bir yönü olabilir, ancak konu incelendiğinde daha çarpıcı bir sonuç çıkmaktadır. Allah'a olan inanç, başka herhangi bir moral etkiden çok daha güçlüdür. Harvard Tıp Fakültesi'nden Dr. Herbert Benson'ın dini inanç ve bedensel sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen kapsamlı araştırmaları, bu konuda dikkat çekici sonuçlar vermiştir. Benson, inançsız bir kişi olmasına rağmen, Allah'a olan inancın ve ibadetlerin insan sağlığı üzerinde başka hiçbir şeyde görülmecek derecede olumlu bir etki meydana getirdiği sonucuna varmıştır. Benton, "diğer hiçbir inancın, Allah'a olan inanç gibi zihne huzur vermediği sonucuna" vardığını açıklamaktadır. (19)

Peki neden iman ile insan ruh ve bedeni arasında böyle özel bir ilişki vardır?... Seküler bir araştırmacı olan Benton'ın vardığı sonuç, kendi ifadesiyle, insan bedeninin ve zihninin **"Allah'a göre ayarlı"** olduğudur. (20)

Tıp dünyasının yavaş yavaş fark etmeye başladığı bu gerçek, Kuran'da **"Haberiniz olsun; kalbler yalnızca Allah'ın zikriyle mutmain olur"** (Rad Suresi, 28) ayetiyle haber verilen bir sırdır. Allah'a inanan, O'na dua eden, O'na güvenen insanların diğerlerinden hem ruhsal hem de fiziksel olarak daha sağlıklı olmalarının nedeni, fitratlarına uygun davranmalarındır. İnsan fitratına aykırı olan felsefe ve sistemler, **insanlara hep acı, hüzn, sıkıntı ve bunalım getirmektedir.**

Bununla birlikte dindar bir insanın yaşadığı huzurun asıl kaynağı Allah'ın rızasını kazanmak için hareket ediyor olmasıdır. Diğer bir deyişle bu huzur, insanın vicdanının sesini dinlemesinin doğal sonucudur. Yoksa insan 'daha huzurlu olayım,' 'daha sağlıklı olayım' diye din ahlakını yaşamaz. Zaten bu niyetle hareket eden bir kişi de gerçek anlamda huzuru bulamaz. Allah, bir insanın gizlediklerini de dışa vurduklarını da en iyi bilendir. Kişi vicdani rahatlığı ancak samimi olarak, yalnızca Allah'ı razı etmek için çaba gösterdiğinde yaşar. Bir ayette şu şekilde buyurulmuştur:

Öyleyse sen yüzünü Allah'ı birleyen (bir hanif) olarak dine, Allah'ın o fitratına çevir; ki insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratışı için hiç bir değiştirme yoktur. İşte dimdik ayakta duran din (budur). Ancak insanların çoğu bilmezler. (Rum Suresi, 30)

Modern tıp, yukarıda kısaca belirttiğimiz bulgular ışığında bu gerçeğin farkına varma yolundadır. Patrick Glynn'in ifadesiyle, "çağdaş tıp, tedavinin salt maddesel yöntemler dışında da boyutları olduğu gerçeğini kabul etme yolunda ilerlemektedir." (21)

Toplum: Komünizmin, Faşizmin ve 68 Kuşağının Çöküşü

Ateizmin 20. yüzyıldaki çöküşü, sadece astrofizik, biyoloji, psikoloji, tıp gibi bilim dallarında değil, aynı zamanda siyaset ve toplumsal ahlak düzeyinde de geçerlidir.

Komünizmin yıkılması, bunun önemli örneklerinden biridir. Komünizm 19. yüzyıldaki ateist sapmanın en önemli siyasi sonucu sayılabilir. İdeolojinin kurucuları olan Marx, Engels, Lenin, Troçki veya Mao, ateizmi en temel prensip olarak benimsemişlerdir. Komünist rejimler ateizmin topluma benimsetilmesini ve dini inançların yok edilmesini öncelikli bir hedef olarak belirlemişlerdir. Stalin Rusyası başta olmak üzere, Kızıl Çin, Kamboçya, Arnavutluk ve bazı Doğu Bloku Ülkeleri'nde başta Müslümanlar olmak üzere dindarlara karşı büyük baskılar uygulanmış, hatta toplu kıyımlar gerçekleştirilmiştir.

Ama bu kanlı ateist sistem, 1980'lerin sonunda çok şaşırtıcı bir şekilde çökmüştür. Bu çöküşün temellerini incelediğimizde ise, aslında çöken şeyin ateizm olduğunu görürüz. Patrick Glynn, konuyu şöyle açıklamaktadır:

Seküler tarihçiler komünizmin en büyük hatasının ekonominin kanunlarını reddetmek olduğunu söyleyeceklerdir. Ama başka kanunlar da vardır, bu çöküşte rol oynayan... Tarihçiler komünizmin çöküşüne giden faktörleri detaylı inceledikçe, **Sovyet elitinin bir tür ateist "inanç krizi"nin sancıları içinde olduğu** açığa çıkmaktadır. "Büyük Yalan"a dayalı başka yalanlardan oluşan ateist bir ideolojinin etkisinde yaşadıklarından dolayı, Sovyet sistemi çok radikal bir demoralizasyon yaşamıştır, bu terimin her anlamında. Yönetici sınıf da dahil olmak üzere, **Sovyet halkı her türlü ahlaki duyguyu ve her türlü umudu yitirmiştir.** (22)

Sovyet sisteminin bu büyük "inançsızlık krizi"nin ilginç bir göstergesi, devlet başkanı Mihail Gorbaçov'un yapmaya çalıştığı reformlardır. Gorbaçov başa geldiği günden itibaren, ekonomik reformların yanında ahlaki sorunlarla da ilgilenmiş, örneğin ilk olarak alkolizme karşı bir kampanya başlatmıştır. Topluma moral verebilmek için uzun süre eski Marksist-Leninist terminolojiyi kullanmış, ancak bunun fayda etmediğini görünce, rejiminin son yıllarında bazı konuşmalarında Allah'tan söz etmeye dahi başlamıştır-gerçekte bir ateist olmasına rağmen. Ancak kuşkusuz bu samimiyetsiz inanç sözleri fayda etmemiş ve Sovyet toplumunun inanç krizi giderek daha da büyümüştür. Sonuç, dev Sovyet imparatorluğunun bir anda çökmesidir.

Gorbachev: Tüm çabalarına rağmen Sovyet toplumundaki "inançsızlık krizi"ni çözememiştir.

20. yüzyıl sadece komünizmin değil, 19. yüzyıldaki din aleyhtarı felsefelerin bir diğer meyvesi olan **faşizmin** de çöküşünü belgelemiştir. Faşizm, ateizm ile putperestliğin karması sayılabilecek ve İlahi dinlere şiddetle düşman olan bir felsefenin ürünüdür. Faşizmin fikir babası sayılan Friedrich Nietzsche, putperest barbar toplumların ahlakını övmüş, başta Hristiyanlık olmak üzere İlahi dinlere saldırmış, hatta kendini "Deccal" (Antichrist) olarak tanımlamıştır. Nietzsche'nin takipçisi olan Martin Heidegger koyu bir Nazi destekçisi olmuş, bu iki ateist felsefecinin düşünceleri Nazi Almanyası'ndaki korkunç vahşetleri doğurmuştur. 55 milyon insanın yaşamına mal olan II. Dünya Savaşı, ateizmin insanlığa getirdiği felaketlerin bir diğer örneğidir.

Bu arada, hem II. hem de I. Dünya Savaşı'nın çıkış nedenleri arasında da, bir başka ateist ideoloji olan **Sosyal Darwinizm**'in yattığını hatırlatmak gerekir. Harvard Üniversitesi tarih profesörü James Joll'un *Europe Since 1870* (1870'den Bu Yana Avrupa) isimli kaynak kitabında belirttiği gibi, gerek her iki dünya savaşının ardında da; savaşı biyolojik bir gereklilik olarak gören, milletlerin çatışma yoluyla gelişeceği gibi bir hurafeye inanan Sosyal Darwinist Avrupa liderlerinin felsefi görüşlerinin büyük yeri vardır. (23)

İnançlı ve barışçıl Amerikan Devrimi'nin tersine, Fransız Devrimi tamamen ateist, putperest ve oldukça vahşi idi.

Ateizmin bir diğer toplumsal sonucu ise, Batı toplumlarında ortaya çıkmıştır. Günümüzde Batı dünyasını "Hristiyan alemi" olarak görme yönünde bir eğilim vardır. Oysaki Batı'da söz konusu Hristiyan kültürün yanında, 19. yüzyıldan itibaren hızla yükselen ateist bir kültür de hakimdir ve bugün "Batı" dediğimiz medeniyet içinde bu iki kültür çatışma halindedir. Batı'nın emperyalizm, ahlaki dejenerasyon, despotizm gibi olumsuz özelliklerinin kaynağı ise, söz konusu ateist unsurdur.

Amerikalı yazar Patrick Glynn, *God: The Evidence* adlı kitabında bu konuya dikkat çekmekte, Batı'daki inançlı ve ateist unsurları karşılaştırmak için, **Amerikan ve Fransız Devrimlerini** örnek göstermektedir. Amerikan Devrimi, Allah'a inanan insanlar tarafından gerçekleştirilmiştir; Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi insan haklarının "Yaratıcı tarafından verildiğini" bildirmektedir. Fransız Devrimi ateistler tarafından gerçekleştirilmiş, Fransız İnsan Hakları Bildirgesi ise ateist (ve kısmen putperest) bir mantıkta kaleme alınmıştır. İki devrimin fiili sonuçları ise çok farklıdır: Amerikan modelinde dine ve dini inançlara saygılı, barışçıl ve toleranslı bir ortam gelişmiş, Fransa'daki koyu din düşmanı anlayış ise ülkeyi kana boğmuş, o döneme kadar eşi görülmemiş bir vahşet uygulamıştır. Patrick Glynn'in ifadesiyle, **"ateizm ile ahlaki ve siyasi felaketler arasında ilginç bir tarihsel korelasyon (doğrusal ilişki) vardır."** (24) Yazar, Amerika'yı ateistleştirmek için yürütülen çabaların da her zaman için toplumsal tahribat meydana getirdiğini, örneğin 60'lı ve 70'li yıllarda (68 kuşağı döneminde) yaygınlaşan "cinsel devrim" hareketinin çok büyük toplumsal yaralar açtığını ve bunun artık seküler tarihçiler tarafından da kabul edildiğini anlatmaktadır. (25)

Dine Yöneliş

Buraya kadar kısaca özetlediğimiz bilgiler, ateizmin kaçınılmaz bir çöküş içinde olduğunu açıkça göstermektedir. Bir diğer ifadeyle insanlık Allah'a yönelmektedir. Bu gerçeğin ifadesi, sadece burada aktardığımız bilim veya siyaset alanlarıyla sınırlı değildir. Ünlü devlet adamlarından sinema yıldızlarına veya pop sanatçılarına kadar, Batı toplumunun pek çok "kanaat önderi" eskisine göre çok daha dindardır. (bkz. [Harun Yahya, Batı Dünyası Allah'a Yöneliyor](#), İstanbul, 2001) Uzun yıllar ateist olarak yaşadıktan sonra, gördüğü gerçekler karşısında Allah'a iman eden pek çok insan vardır. (Bu yazı boyunca kitabından bazı alıntılar yaptığımız Patrick Glynn de bunlardan biridir.)

Buna vesile olan bilimsel gelişmelerin, hep aynı dönemde, yani 1970'lerin ikinci yarısından itibaren başlamış olması ise oldukça ilginç bir durumdur. "İnsani İlike" kavramı ilk kez 70'lerin ortasında ileri sürülmüştür. Darwinizm'e yönelik bilimsel eleştirilerin bilim dünyası içinde yüksek sesle dile getirilmesi, 70'lerin sonlarında başlamış bir süreçtir. Freud'un ateist dogmasına karşı psikoloji dünyasındaki eleştirilerdeki dönüm noktası, M. Scott Peck'in 1978'de yayınlanan *The Road Less Traveled* adlı kitabıdır. Glynn, bu nedenle 1997 basımı kitabında "son iki on yıl içinde, çok uzundur zamandır egemen olan modern seküler dünya görüşünün temellerini sarsan yeni kanıtlar"dan söz etmektedir. (26)

Kuşkusuz ateist dünya görüşünün sarsılması, yerine başka bir "dünya görüşü"nü egemen olması anlamına gelecektir ki bu, dindir. Dünya, 1970'lerin sonlarından (veya bir başka ifadeyle Hicri 14. asrın başlarından) itibaren "dinin yükselişi"ne sahne olmaktadır. Diğer sosyal süreçler gibi bu da bir günde değil, uzun bir zaman dilimi içinde gerçekleştiği için çoğu kimse bunu fark edemiyor olabilir. Oysa gelişmeleri biraz daha dikkatli değerlendirenler, dünyanın fikri alanda büyük bir dönüm noktasında olduğunu görmektedirler.

"Seküler tarihçiler" bu olguya da kendilerine göre bir açıklama yapmaya çalışacaklardır. Ancak söz konusu kişiler, Allah'ın varlığı konusunda derin bir yanılgı içinde oldukları gibi, tarihin akışı konusunda da derin bir yanılgı içindedirler. Gerçekte tarih, Allah'ın belirlediği kadere (sünnetullah'a) göre işler. Allah bu gerçeği bize **"Sen, Allah'ın sünnetinde kesinlikle bir değişiklik bulamazsın ve sen, Allah'ın sünnetinde kesinlikle bir dönüşüm de bulamazsın"** buyurarak bildirir. (Fatır Suresi, 43) Dolayısıyla tarihin bir amacı vardır. Tarih, Allah'ın dilediği gibi ilerler. Allah'ın dileği ise nurunun tamamlanmasıdır:

Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Oysa kâfirler istemese de Allah, kendi nurunu tamamlamaktan başkasını istemiyor. (Tevbe Suresi, 32)

Bu ayetin bir yorumu da şudur: Allah vahyettiği İlahi dinlerle insanlara nurunu indirmiştir. İnkarcılar ise bu nuru ağızlarıyla, yani sözleri, telkinleri, propagandaları ve felsefeleriyle söndürmek isterler. Ancak Allah sonunda nurunu tamamlayacak, yani din ahlakını dünyaya egemen kılacaktır.

Yazının başında sözünü ettiğimiz "tarihin dönüm noktası", gerek burada aktardığımız kanıtlarla gerekse hadislerin ve bazı alimlerin işaretleriyle, işte bu olabilir. Elbette en doğrusunu Allah bilir.

Sonuç

Yaşadığımız dönem, önemli bir dönemdir. Asırlardır insanlara "akıl ve bilimin yolu" gibi gösterilmek istenen ateizmin büyük bir akılsızlık ve cehalet olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bilimi kendisine araç edinmek isteyen materyalist felsefe, bilimin kendisi tarafından çürütülmektedir. Ateizmden kurtulan dünya, Allah'a ve dine yönelecektir. Bununla birlikte "hangi din" sorusu gündeme gelecektir. Bu süreçler çoktan başlamış durumdadır zaten.

Kuşkusuz bu dönemde Müslümanlara önemli görevler düşmektedir. Müslümanlar; dünyadaki bu büyük fikri değişimin farkında olan, onu yorumlayan, globalleşmenin vesile olduğu fırsat ve imkanları çok iyi kullanan, bu yolla hakikati en iyi ve etkili şekilde temsil eden insanlar olmalıdırlar. Dünya üzerindeki asıl fikri çatışmanın ateizm ile iman arasında olduğunu bilmelidirler. Dünyada bir Batı-Doğu çatışması yoktur. Batı'nın içinde de Doğu'nun içinde de, Allah'a inananlar ve O'na isyan edenler vardır. Bu nedenle samimi inanç sahibi Hristiyanlar (ve inanç sahibi Yahudiler) Müslümanların müttefikidir. Temel ayrılık; Müslümanlar ile Ehl-i Kitap arasında değil, Müslümanlar ve Ehl-i Kitap ile ateistler, putperestler, dinsizler arasındadır. Kuşkusuz bu sayılanlara da düşman olarak değil, kurtarılması gereken gafiller olarak bakmak gerekir.

Nitekim Allah'tan habersiz yaşayan pek çok gafil insanın imanla şerefleleneceği "ateizm sonrası" dönem, hızla yaklaşmaktadır.

Dipnotlar

- 1- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 19-20, 53. [↑](#)
- 2- George Politzer, Felsefenin Başlangıç İlkeleri, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1989, s. 84. [↑](#)
- 3- S. Jaki, Cosmos and Creator, Regnery Gateway, Chicago, 1980, s. 54. [↑](#)
- 4- Henry Margenau, Roy Abraham Vargesse. Cosmos, Bios, Theos. La Salle IL: Open Court Publishing, 1992, s. 241. [↑](#)
- 5- John Maddox, "Down with the Big Bang", Nature, vol. 340, 1989, s. 378. [↑](#)
- 6- H. P. Lipson, "A Physicist Looks at Evolution", Physics Bulletin, vol. 138, 1980, s. 138. [↑](#)
- 7- Paul Davies, The Cosmic Blueprint, London: Penguin Books, 1987, s. 203. [↑](#)
- 8- W. Press, "A Place for Teleology?", Nature, vol. 320, 1986, s. 315. [↑](#)
- 9- George Greenstein, The Symbiotic Universe, s. 27. [↑](#)
- 10- Denton, Michael Denton, Nature's Destiny: How the Laws of Biology Reveal Purpose in the Universe, The New York: The Free Press, 1998, s. 14. [↑](#)
- 11- Paul Davies and John Gribbin, The Matter Myth, Simon & Schuster, New York, 1992, s. 10. [↑](#)
- 12- Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 184. [↑](#)
- 13- "Hoyle on Evolution", Nature, cilt 294, 12 Kasım 1981, s. 105. [↑](#)
- 14- Edwin R. Wallace IV, "Psychiatry and Religion: A Dialogue", in Joseph H. Smith and Susan A. Handelman, eds., Psychoanalysis and Religion, John Hopkins University Press, Baltimore, 1990, s. 1005. [↑](#)
- 15- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 61. [↑](#)
- 16- Ibid, s. 69. [↑](#)
- 17- Ibid. s. 78. [↑](#)
- 18- Ibid. s. 80-81. [↑](#)
- 19- Herbert Benson, Mark Stark, Timeless Healing, Simon & Schuster, New York, 1996, s. 203. [↑](#)
- 20- Herbert Benson, Mark Stark, Timeless Healing, Simon & Schuster, New York, 1996, s. 193. [↑](#)
- 21- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 94. [↑](#)
- 22- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 161-62. [↑](#)
- 23- James Joll, Europe Since 1870: An International History, Penguin Books, Middlesex, 1990, s. 102-103. [↑](#)
- 24- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 161. [↑](#)
- 25- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 163. [↑](#)
- 26- Patrick Glynn, God: The Evidence, The Reconciliation of Faith and Reason in a Postsecular World, Prima Publishing, California, 1997, s. 27. [↑](#)